

DVYLIKTOJO KASMETINIO EUROPOS MOKINIŲ DARBŲ NACIONALINIO KONKURSO, SKIRTO DNR DIENAI MINĖTI, NUOSTATAI

Šie nuostatai reglamentuoja dvyliktojo kasmetinio Europos mokinių darbų - rašinių, vaizdo kūrinių ar projektų (toliau Darbai) nacionalinio konkurso (toliau – Nacionalinis konkursas), skirto DNR dienai minėti, tikslus, temas, reikalavimus konkurso dalyviams, konkurso organizavimo tvarką, vertinimą ir nugalėtojų apdovanojimą. Šiuose nuostatuose pateikiama informacija apie dvyliktojo kasmetinį Europos mokinių konkursą, skirtą DNR dienai minėti.

I. TIKSLAI

Nacionalinis konkursas skirtas skatinti mokinius apmąstyti bei analizuoti genetinių tyrimų ir jų rezultatų pritaikymo galimybių svarbą visuomenei. Taip pat ugdyti sklandų minčių, apgalvotų ir paremtų argumentais, įrodančiais pasirinktos temos aktualumą, dėstymą.

II. KONKURSO DARBŲ TEMOS

1. 50 metų amžiaus Džonatonui ką tik diagnozuota Hantingtono liga. Džonatonas gydytoja genetikė Karen nori, kad jis pasakytų apie šią diagnozę savo dukrai Sarai, kuriai šiuo metu yra 25 metai. Džonatonas draudžia Karen ar kuriam kitam medicinos personalui atskleisti šią diagnozę Sarai. (1) Pateikite šiai Džonatonas pozicijai už ir prieš argumentus, aptariant kiekvieno šioje situacijoje dalyvaujančio asmens tikslus, teises ir pareigas. (2) Tuomet pasirinkite vieną argumentą ir jį apginkite, naudodami savo turimas žinias apie Hantingtono ligos mokslinius ir medicininius genetinius aspektus.

Papildomi skaitiniai (pateikta aktyvioje „[This reading](#)“ nuorodoje) apima paaiškinimą apie šias tris asmenų grupes, kurios dalyvauja priimant sunkų sprendimą. Būtinai naudokite savo žinias apie Hantingtono ligos mokslinius ir medicininius genetinius aspektus ginant savo poziciją.

(angl. Jonathan, age 50, has just been diagnosed with Huntington's disease (HD). His genetic counselor, Karen, seeks Jonathan's consent to disclose this diagnosis to his daughter, Sarah, who is 25. Jonathan refuses to allow Karen or anyone else on the medical staff to reveal this diagnosis to Sarah. (1) Present arguments for and against Jonathan's position by discussing the relevant goals, rights, and duties of each of the parties in this case. (2) Then choose one argument to defend, using your knowledge of the scientific and medical aspects of HD. This reading includes explanations of these three categories involved in making a difficult decision. Be certain to use your knowledge of the scientific and medical aspects of HD to support your views.)

2. Genų redagavimas - kodėl tai veikia ir kodėl tiek daug tikimasi iš šio metodo?

Atsakymas turėtų apimti šiuos aspektus:

- Paaiškinti kaip veikia genų redagavimas.
- Pakomentuoti kaip genų redagavimas gali būti panaudotas ligų gydymui.
- Kuri šiuo metu tiriama liga galėtų būti gydoma naudojant genų redagavimą.
- Kokia jūsų nuomonė apie genų redagavimo panaudojimą pagerinti žmogaus gebėjimus (lyginant su taikymu gydymui).

(angl. *Why does gene editing work, and why are the expectations for this approach so high?*
The answer should consider the following points:

- *Explain how gene editing works.*
- *Comment on how it can be used to treat disease.*
- *Which diseases (currently tested for) could be cured.*
- *What is your opinion on using gene editing to enhance human abilities (versus treatment).*

III. REIKALAVIMAI NACIONALINIO KONKURSO DALYVIAMS

3. Nacionaliniame **rašinių ar vaizdo kūrinių** konkurse gali dalyvauti visų tipų Lietuvos mokyklų mokiniai **nuo 14 iki 19 metų amžiaus (9-12 klasių)**. Kiekviena mokykla, atlikusi pirminį vertinimą, atrenka iki penkių geriausių darbų, atstovausiančių mokymosi įstaigą darbų konkurse. Įkėlus į sistemą daugiau nei 5 darbus iš vienos mokyklos, bus vertinami tik 5 pirmi įkelti darbai.
4. Nacionaliniame **projektų** konkurse gali dalyvauti visų tipų Lietuvos mokyklų mokiniai **nuo 12 iki 14 metų amžiaus (6-8 klasių)**. Kiekviena mokykla, atlikusi pirminį vertinimą, atrenka iki penkių geriausių darbų, atstovausiančių mokymosi įstaigą konkurse. Įkėlus į sistemą daugiau nei 5 darbus iš vienos mokyklos, bus vertinami tik 5 pirmi įkelti darbai.
5. Darbai turi atitikti vieną iš paskelbtų temų (žr. nuostatų II skyrius).

IV. REIKALAVIMAI NACIONALINIO KONKURSO RAŠINIAMS

6. Rašinio apimtis – ne daugiau nei **750 žodžių**. Rašinyje gali būti viena laisvai pasirinkta lentelė, brėžinys, diagrama arba iliustracija (ne didesnė nei 5 MB dydžio). Pateiktos lentelės, brėžinio, diagramos ar iliustracijos aprašo žodžių skaičius įskaičiuojamas į bendrą rašinio žodžių skaičių. Literatūros šaltiniai į bendrą rašinio žodžių skaičių neįskaičiuojami.
7. Nacionaliniam konkursui rašinys pateikiamas lietuvių kalba, Europos konkursui – anglų kalba. Rašant rašinį, pagal galimybes mokiniui rekomendacijas ir pastabas teikia biologijos, chemijos, lietuvių kalbos ir literatūros bei anglų kalbos ar kitų specialybių mokytojai.
8. Rašinyje turi būti naudojamas mokslinis – publicistinis stilius.
9. Reikalavimai rašiniui:
 - 9.1. Rašinio struktūrą turi sudaryti įžanga, dėstymas ir apibendrinimas.
 - 9.2. Rašinio turinį sudaro duomenų analizė, asmeninės patirties/sampratos išdėstymas.
 - 9.3. Bus vertinamas rašinio stilius: originalios iliustracijos, integracija su kitais mokslais, bendra vertinamo darbo kultūra, apimanti ir kalbos taisyklingumą bei stiliaus atitikimas.
10. Būtina nurodyti naudotus literatūros šaltinius.
11. Būtina aiškiai nurodyti cituojamą informaciją rašinyje ([nuoroda į citavimo rekomendacijas](#)).
12. Rašinyje reikia pateikti asmeninį požiūrį svarstant temos problematiką, taip pat skatinama išreikšti asmeninę patirtį.
13. **Draudžiama plagijuoti kitus darbus** (LR įstatymas Nr. IX-1355). Bet koks kūrinio originalo ar jo kopijų panaudojimas be autoriaus, jo teisių perėmėjo ar jo tinkamai įgalioto asmens leidimo yra laikomas neteisėtu ir toks darbas nebus vertinamas.
14. Elektroninėje įkėlimo – priėmimo sistemoje nurodoma tema, mokinio vardas, pavardė, mokykla, klasė, darbo vadovo(-ų) (mokytojo(-ų)) vardas, pavardė, elektroninis paštas, telefono numeris, įkeliami rašinys, literatūros sąrašas, iliustracija, jos aprašas.
15. Rašinys nacionaliniam konkursui lietuvių kalba įkeliamas į elektroninę įkėlimo – priėmimo sistemą Lietuvos žmogaus genetikos draugijos tinklalapyje adresu: www.geneticahumana.lt, iki **2019 m. vasario 24 d. 24:00 val.**

16. Pasirinktinai rašinių anglų kalba mokinys savarankiškai įkelia į Europos žmogaus genetikos draugijos elektroninę sistemą adresu www.abstractsonline.com iki **2019 m. balandžio 25 d. 24:00 val.**
17. Visi rašiniai konkursui privalo būti pateikti laiku. Rašiniai pateikti vėliau nustatyto laiko vertinami nebus.
18. Detalesnė informacija apie konkursą ir apdovanojimų renginį tinklalapiuose: www.geneticahumana.lt; www.genetika.mf.vu.lt; www.olimpiados.lt/; www.lmnsc.lt; www.dnaday.eu.

V. REIKALAVIMAI NACIONALINIO KONKURSO VAIZDO KŪRINIAMS

19. Vaizdo kūrinio apimtis – ne daugiau nei **3 minutės** (ne didesnis nei 64 MB dydžio). Vaizdo kūriniai pateikiami ***.mov, *.avi** arba ***.mp4** formatais.
20. Nacionaliniam konkursui vaizdo kūrinys pateikiamas lietuvių kalba, Europos konkursui – anglų kalba. Kuriant vaizdo kūrinį, pagal galimybes mokiniui rekomendacijos ir pastabas teikia biologijos, chemijos, lietuvių kalbos ir literatūros, anglų kalbos, informacinių technologijų ar kitų specialybių mokytojai.
21. Reikalavimai vaizdo kūriniui:
 - 21.1. Vaizdo kūrinio struktūrą turi sudaryti įžanga, dėstymas ir apibendrinimas.
 - 21.2. Vaizdo kūrinio turinį sudaro duomenų analizė, asmeninės patirties/sampratos išdėstymas.
 - 21.3. Bus vertinamas vaizdo kūrinio stilius: originalios iliustracijos, integracija su kitais mokslais, bendra vertinamo darbo kultūra, apimanti ir kalbos taisyklingumą bei stiliaus atitikimas.
22. Būtina nurodyti naudotų viešai prieinamų vaizdų autorinę priklausomybę.
23. Vaizdo kūrinyje rekomenduojama naudoti autorinę informaciją. Gali būti naudojama ir viešai prieinama informacija, kuriai turi būti nurodyta autorinė priklausomybė vaizdo kūrinio pabaigoje.
24. Vaizdo kūrinyje reikia pateikti asmeninį požiūrį svarstant temos problematiką, taip pat skatinama išreikšti asmeninę patirtį.
25. **Draudžiama plagijuoti kitus darbus** (LR įstatymas Nr. IX-1355). Bet koks kūrinio originalo ar jo kopijų panaudojimas be autoriaus, jo teisių perėmėjo ar jo tinkamai įgalioto asmens leidimo yra laikomas neteisėtu ir toks darbas nebus vertinamas.
26. Vaizdo kūrinys nacionaliniam konkursui lietuvių kalba įkeliamas į laisvai pasirinktą vaizdo įrašų prieglobos paslaugas teikiančią internetinę sistemą ar socialinį tinklą (pvz. youtube.com). Autorinių teisių apsaugai rekomenduojama apriboti prieigą prie įkelto vaizdo kūrinio, kad jį peržiūrėti galėtų tik originalią nuorodą turintys kūrinio vertintojai. Įkeltas kūrinys sistemoje turi pasiekiamas iki 2019 m. gegužės mėn.
27. Elektroninėje įkėlimo – priėmimo sistemoje nurodoma tema, mokinio vardas, pavardė, mokykla, klasė, darbo vadovo(-ų) (mokytojo(-ų)) vardas, pavardė, elektroninis paštas, telefono numeris, nuoroda į sukurtą vaizdo kūrinį vaizdo įrašų prieglobos sistemoje Lietuvos žmogaus genetikos draugijos tinklalapyje adresu: www.geneticahumana.lt iki **2019 m. vasario 24 d. 24:00 val.** Taip pat, elektroninėje įkėlimo – priėmimo sistemoje pažymima, ar sukurtas autorinis vaizdo kūrinys gali būti viešinamas.
28. Pasirinktinai vaizdo kūrinį anglų kalba mokinys savarankiškai įkelia į Europos žmogaus genetikos draugijos elektroninę sistemą adresu www.dnaday.eu iki **2019 m. balandžio 25 d. 24:00 val.**
29. Visi vaizdo kūriniai konkursui privalo būti pateikti laiku, pateikti vėliau nustatyto laiko vertinami nebus.
30. Detalesnė informacija apie konkursą ir apdovanojimų renginį tinklalapiuose: www.geneticahumana.lt; www.genetika.mf.vu.lt; www.olimpiados.lt/; www.lmnsc.lt; www.dnaday.eu.

VI. REIKALAVIMAI NACIONALINIO KONKURSO PROJEKTAMS (6-8 KLASIŲ MOKSLEIVIAMS)

31. Projekto apimtis –vienas laisva forma pasirinktas darbas.
32. Išpildymo forma ir medžiagos laisvai pasirenkama projekto autoriaus, galimi formatai – rašinys, vaizdo kūrinys, fotografija, piešinys, prototipas, konstrukcija, programa, diskusijos, debatų vaizdo medžiaga ir kiti.
33. Nacionaliniam konkursui projektas ir (ar) projekto aprašas pateikiamas lietuvių kalba. Kuriant projektą, pagal galimybes mokiniui rekomendacijas ir pastabas teikia biologijos, chemijos, lietuvių kalbos ir literatūros, anglų kalbos, informacinių technologijų ar kitų specialybių mokytojai.
34. Techniniai projekto pateikimo reikalavimai:
 - Jei pasirenkama forma rašinys, pateikimo reikalavimai pagal konkurso nuostatų IV skyrių.
 - Jei pasirenkama forma vaizdo kūrinys, pateikimo reikalavimai pagal konkurso nuostatų V skyrių.
 - Jei pasirenkama bet kokia kita projekto forma, pateikiama vaizdo medžiaga (pagal 19 skirsnio reikalavimus) arba projekto fotografija su aprašymu, kurio apimtis ne daugiau nei 250 žodžių.
35. Reikalavimai projektui:
 - Formos originalumas.
 - Turinys (originalumas/kūrybingumas, asmeninė patirtis/samprata).
 - Stilius (bendra darbo kultūra, apimanti ir kalbos taisyklingumą).
36. Rekomenduojama naudoti autorinę informaciją. Gali būti naudojama ir viešai prieinama informacija, kuriai turi būti nurodyta autorinė priklausomybė projekto aprašymo pabaigoje.
37. Esant galimybei integruoti duomenis, rezultatus ar informaciją iš kitų mokslo sričių.
38. Projekte reikia pateikti asmeninį požiūrį svarstant temos problematiką, taip pat skatinama išreikšti asmeninę patirtį.
39. **Draudžiama plagijuoti kitus darbus** (LR įstatymas Nr. IX-1355). Bet koks kūrinio originalo ar jo kopijų panaudojimas be autoriaus, jo teisių perėmėjo ar jo tinkamai įgalioto asmens leidimo yra laikomas neteisėtu ir toks darbas nebus vertinamas.
40. Elektroninėje įkėlimo – priėmimo sistemoje nurodoma tema, mokinio vardas, pavardė, mokykla, klasė, darbo vadovo(-ų) (mokytojo(-ų)) vardas, pavardė, elektroninis paštas, telefono numeris, įkeliamas rašinys, vaizdo kūrinys ar vaizdo medžiaga arba projekto fotografija su aprašymu (ne didesnė nei 5 MB dydžio).
41. Vaizdo medžiaga arba projekto fotografija su aprašymu konkursui įkeliamas į elektroninę įkėlimo – priėmimo sistemą Lietuvos žmogaus genetikos draugijos tinklalapyje adresu: www.geneticahumana.lt, iki **2019 m. vasario 24 d. 24:00 val.**
Visi projektai konkursui privalo būti pateikti laiku, pateikti vėliau nustatyto laiko vertinami nebus.

VII. VERTINIMAS

42. Nacionalinio konkurso rašinius ir vaizdo kūrinius bei projektus vertina Lietuvos žmogaus genetikos draugijos, Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerijos, Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centro, UAB „Thermo Fisher Scientific Baltics“, UAB „Biotechpharma“, sudarytos darbų vertinimo komisijos.
43. Rašinių ir vaizdo kūrinių vertinimo taškai (iš viso 60 taškų):
 - Originalumas - 10 taškų.
 - Struktūra – 5 taškų.
 - Turinys – 40 taškų.
 - Stilius – 5 taškai.
44. Projektų vertinimo taškai (iš viso 60 taškų):

- Originalumas – 10 taškų.
 - Turinys – 40 taškų.
 - Stilius – 10 taškų.
45. Konkurso Europoje rašinius ir vaizdo kūrinius vertins ne mažiau kaip du nepriklausomi genetikai iš Europos žmogaus genetikos draugijos. Bus išrinkti pirmos, antros ir trečios vietų laimėtojai.

VIII. KONKURSO ORGANIZAVIMO TVARKA

46. Nacionalinis konkursas vyks iki **2019 m. vasario 24 d.** Baigiamasis jo turas – **2019 m. balandžio 25 d.** įvyksiantis apdovanojimų renginys.
47. Konkursas Europoje vyks iki **2019 m. balandžio 25 d.** Europos konkurso laimėtojai ir jų mokytojai bus paskelbti **2019 m. gegužės mėn. pabaigoje ar birželio mėn. pradžioje** Europos žmogaus draugijos interneto svetainėje www.dnaday.eu.

IX. KONKURSO FINANSAVIMAS IR NUGALĖTOJŲ APDOVANOJIMAS

48. Nacionalinio konkurso apdovanojimus steigia Lietuvos žmogaus genetikos draugija, Vilniaus universitetas, Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerija, kiti Nacionalinio konkurso rėmėjai.
49. Konkurso Europoje prizus steigia Europos žmogaus genetikos draugija:
- 1 vieta – 300 eurų.
Pirmosios vietos laimėtojo mokytojui – 1000 eurų, kurie skiriami mokslinio projekto organizavimui ar mokymo kabineto įrangos įsigijimui,
 - 2 vieta – 200 eurų.
Antrosios vietos laimėtojo mokytojui – 800 eurų, kurie skiriami mokslinio projekto organizavimui ar mokymo kabineto įrangos įsigijimui.
 - 3 vieta – 100 eurų.
Trečiosios vietos laimėtojo mokytojui – 500 eurų, kurie skiriami mokslinio projekto organizavimui ar mokymo kabineto įrangos įsigijimui.